

Gondolatok a gyógyszer-nagykereskedelem jelenlegi helyzetéről

Dr. Südy György*

A gyógyszer-nagykereskedők érdekvédelmi szervezete 1993-ban jött létre a Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége (MAGYOSZ) keretein belül, amely így a Magyar Gyógyszergyártók és Nagykereskedők Országos Szövetsége (MAGYOSZ) nevet vette fel. A MAGYOSZ Gyógyszer-nagykereskedelmi Szekciójának jelenleg 40 tagja van, de a tagok közötti (minimális) érdekazonosság mellett a konkurencia-helyzetből adódóan és történelmi okokból komoly érdekellentétek vannak.

1950-ben, a korábban működő gyógyszer-nagykereskedések (Thallmayer, Török stb.) államosításával hozták létre a Gyógyáruértékesítő Vállalatot (GYÓGYÉRT), amely a gyógyszergyáraktól beszerzett gyógyszereket a gyógyszer-tári központok raktáraiba szállította. Az egész rendszer elosztó jellegű volt, és a minimálisan negyedévente (de sokszor félévente-évente) történő gyári szállítások miatt a biztonságot szolgáló tartalékkészletek kialakítására és tárolására szolgált Igazi nagykereskedelmi tevékenységről nem beszélhetünk, hiszen a GYÓGYÉRT nem látott el gyógyszertárakat (kivételet képeznek az intézeti gyógyszertárak), a gyógyszer-tári központok pedig nem a gyógyszergyáraktól szerezték be a gyógyszereket.

Ennek a helyzetnek a megváltoztatása először a 9/1990 (III. 8.) SZEM rendelet alapján létesült magánpatikák igényei miatt vált aktuálissá, majd a gyógyszer-tári privatizáció napirendre kerülésével a gyógyszer-tári központok szembe-sültek azzal a ténnyel, hogy ha túl akarják élni a gyógyszer-tár hálózat leválasztását, önállóan kell nagykereskedniük.

Az egész helyzet jogszabályi rendezését célozta a népjóléti miniszter 4/1992. (I. 8.) NM rendelete a gyógyszerekkel folytatott nagykereskedelmi tevékenységről. A rendelet életbelépése után és az ún. ellátási kötelezettség megszűntével kezdtek kialakulni a valódi nagykereskedelem feltételei. Az időközben Hungaropharmává alakuló GYÓGYÉRT elkezdte a magánpatikák ellátását, a gyógyszer-tári központok egy része pedig már közvetlenül a gyáraktól vásárolt. Élve a rendelet adta lehetőséggel, egyre több gyógyszer-nagykereskedő jelent meg a piacon: elsősorban (saját termékekkel) a hazai majd a külföldi gyógyszergyárak nagykereskedelmi szervezetei, majd kisebb-nagyobb nagykereskedelmi vállalkozások a gyógyszerek szűk, vagy még szűkebb körét forgalmazva.

Az állami, majd önkormányzati tulajdonban lévő gyógyszer-tárak privatizációjának elhúzódnása miatt a nagykereskedők aktivitása a növekvő számú magángyógyszertárak felé irányul, amelyek így meglehetősen kedvező helyzetbe kerültek.

Ez év végéig várhatóan az önkormányzati gyógyszer-tárak fele magánvállalkozássá alakul és így vevői oldalról is létrejönnek az igazi nagykereskedelem feltételei. A gyógyszer-nagykereskedőknek fel kell készülnie arra, hogy jelentő-

sen megváltoztak a követelmények: a korábbi 1000-1200 helyett ma 3000 felett van a gyógyszerek száma; a hetente vagy kéthetente történő szállítás helyett kétnaponta vagy naponta kell a gyógyszer-tárba a gyógyszert eljuttatni; a rendelkezések átfutási ideje néhány napról néhány órára rövidült. Mindez elsősorban megváltozott szemléletet, korszerű raktártechnológiát és hatékony szállítást, a gyógyszer-tárakkal másfajta kapcsolattartást igényel, valamint a megfelelő készletek finanszírozását. Azokban a megyékben, ahol önállósodnak a gyógyszer-tárak, a konkurencia helyzetben megméretnek a magukra maradt központok, ott, ahol a gyógyszer-tárakkal együtt részvénytársasággá alakulnak, haladékot nyernek. A gyógyszerforgalmazásban lassan-lassan uralkodóvá lesznek a piaci viszonyok: önálló gyógyszer-tárak kerülnek kapcsolatba versenyhelyzetben lévő nagykereskedőkkel. Ez a mozgatója az egész folyamatnak, így tudjuk átlépni a „gyógyszerellátás-gyógyszerelosztás” maradványait. A nagykereskedők versenyhelyzete a garancia arra, hogy minden gyógyszer-tár be tudja szerezni a szükséges gyógyszereket.

Azonban az egyre inkább élesedő konkurencia harcban sok olyan tényező van, amely zavarja a nagykereskedők közötti verseny tisztaságát, és kizárja az esélyegyenlőséget. Ilyen zavaró tényező lehet a monopolhelyzet, ha visszaélnék vele. A gyógyszer-nagykereskedelemben monopolhelyzetben van a hazai vagy külföldi gyári nagykereskedő a gyár saját termékeit tekintve, továbbá a valamely gyárral exkluzív forgalmazásra szerződött nagykereskedő az adott termékekre, de monopolhelyzetben van a gyógyszer-tári központ is a saját, nem privatizált gyógyszer-tárainak ellátása során.

A monopolhelyzettel való visszaélés akkor következik be, ha a gyár nem akar termelői (import) áron szállítani a nagykereskedőnek, hanem csak a gyári nagykereskedőn át, árrésmegosztással. Hasonló megítélés alá esik az is, ha a gyógyszer-tári központhoz tartozó gyógyszer-tárak csak a saját központjuktól vásárolhatnak.

Zavarja az esélyegyenlőséget, hogy a nagykereskedelmi rendelet lehetőséget ad egy-egy termékcsoport, sőt azon belül csupán néhány termék forgalmazására is.

A kis hasznot hozó, esetleg ráfizetéses cikkek forgalmazására kevés a vállalkozó. A gyógyszeralapanyagokat és galenikumokat csak a Hungaropharma és a gyógyszer-tári központok forgalmazzák, de alig jobb a helyzet a gyógyászati segédeszközök és a kötszerek tekintetében.

Különösen égető gond a nagykereskedelemben alkalmazott áruk problémája. A jelenlegi egész gyógyszerárend-szer (szabadárak, maximált árresek, OEP egyeztetés) számos – most nem részletezett – ok miatt felülvizsgálatra szorul. Gyors intézkedést igényel a degresszív árrés korrekciója az infláció miatt, és célszerű lenne a lineáris árrés bevezetése addig, amíg a helyzet nem stabilizálódik. Indokolt a nagykereskedők egymás közti vásárlása során alkalmazott reális árrés-megosztás kialakítása és rendkívül összetett kérdés a vevőknek nyújtott kedvezmények problémaköre.

*A szerző a MAGYOSZ Nagykereskedelmi Szekciójának idén megválasztott elnöke

A fentiekben vázolt meglehetősen bonyolult és ellentmondásos helyzetben a MAGYOSZ Nagykereskedelmi Szekciójának a feladata egyrészt az *érdekképviselés* a hatóságok, az OEP, a gyógyszergyárak és a gyógyszertárak felé, másrészt az *érdekegyeztetés* a gyógyszer-nagykereskedők között. Ez utóbbi különösen kényes feladat: meg kell találni a sokféle szereplő kompromisszumos érdekezését és ki kell dolgozni a nagykereskedelmi tevékenység rendeletben nem rögzített szabályait, amelyeket a tagok magukra nézve kötelezőnek fogadnak el.

A cél, hogy a szekció olyan fórum legyen, ahol az egymás közti vitás kérdések rendezése a közösen kidolgozott és elfogadott játékszabályok alapján történik. Mindezek megvalósítása érdekében a szekció első lépésként a gyógyszerárakkal kapcsolatos problémák feldolgozását adta feladatául a most megválasztott vezetői munkacsoportjának. Ennek értelmében a munkacsoport:

1. kezdeményezi a gyógyszerárrendszer átfogó átdolgozását a lineáris árrés bevezetésével, figyelembevéve a forint leértékelésekből adódó árproblémákat is;

2. keresi a megoldást a nagykereskedők egymás közti vásárlása során a ténylegesen felmerülő költségeket tükröző árrésmegosztásra;

3. kidolgozza a vevőknek nyújtott kedvezmények adásának főbb szempontjait.

A MAGYOSZ Nagykereskedelmi Szekciója tevékenysége során igyekszik jó kapcsolatot kialakítani a Népjóléti Minisztériummal, az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral. Maximális együttműködésre törekszik a gyógyszergyártók szekciójával, a Magyar Gyógyszerész Kamarával és a Magángyógyszerészek Országos Szövetségével.

A szekció új vezetőségének tevékenysége remélhetőleg tisztább viszonyokat eredményez a nagykereskedelemben, és ezzel az egész gyógyszerforgalmazás hatékonyságának a növelését, végsősoron a betegek jobb ellátását eredményezi.

G y . S ü d y : *Present status of drug wholesale*

MAGYOSZ, Budapest, Amerikai u. 96 – 1145